

Vážené kolegyně a vážení kolegové,

sotva se mezi váženými čtenářkami a čtenáři těchto řádků najde někdo, kdo by nepoznal rozkoš ze čtení (i když ne nutně z toho, co píše já). Ať už z beletrie, asi méně často z poezie, či z literatury faktu, nemluví o odborné literatuře. Pohodlně si sednout, otevřít knížku, ponořit se do ní... nebo třeba v tramvaji koukat do kindlu nebo tabletu – a číst. Sám dávám přednost papíru – vedle zraku zapojuji hmat, otáčené stránky šustí, znám čtenáře, kteří si k nové knížce čichnou, než se začnou. Nořím se do děje, dobrá kniha mne pohlcuje...

Antika na našem území prakticky nezanechala přímé stopy. Četlo se v klášterech, celý středověk se četly žalmy, cílem byla správná náboženská interpretace, spása sebe i ostatních, ne nutně poznání. Zpočátku, v raném středověku, se četlo jen nahlas, rukopisy byly často opisované nepořádně, až poté, co se ustálilo oddělování slov, začalo se číst i potichu. Teprve se vznikem univerzit a městských škol ve 13. století vzniklo „scholastické“ čtení, jehož cílem bylo porozumění světu, vzdělávání. Latinské slovo *legere* znamená číst i učit, *lectio* je čtení i lekce. Později nastupuje čtení aristokratické, jako rytířské romány, či buržoazní, městské. Vznikají krásné listy, *belles lettres*, čili beletrie. Gramotnost je však stále, až na výjimky, privilegiem malé části mužů. Pro obchodní-

ky se stává čtení a psaní nutností. Zachoval se lístek psaný rukou sv. Františka z Assisi – syna obchodníka, který se podle přání otce měl stát také obchodníkem. Píše trochu nejistě, do latiny se mu míchají italská slova. Ale píše. Výuka čtení ovšem ne vždy znamená i psaní – to je považováno za těžkou práci namáhající ruku i zrak. Učilo se rytím do voskových tabulek nebo psaním na dřevěné desky, to jistě nebylo snadné. Na konci klášterních rukopisů bývá několik řádek o místě a době vzniku opisu, někdy i pár osobních řádek písaře. Píše, jak jej psaní vyčerpalo, že by potřeboval dobré víno (snad i krásnou ženu – tak je to aspoň citováno v textu, ze kterého čerpám*). S rozšířením písma mezi obchodníky se objevuje kurzíva – slovo znamená běh, tedy pera, která psaní zjednodušila. (Nemluví zde o tvůrčím aspektu psaní, to by bylo na zvláštní článek.) Od žen se znalost čtení neočekávala, přesto ve vyspělých městech, jako třeba Florencii nebo Paříži, koncem středověku působily učitelky, které vzdělávaly dívky. Z šesti žen anglického Jindřicha VIII. dvě – Jane Seymour a Catherine Howard – sotva uměly psát. Ostatní čtyři byly ovšem ve čtení a psaní zběhlé a Anne Boleyn a Catherine Parr byly skutečně vzdělané. Dívky se většinou učily doma, záleželo na intelektuálním rozhledu rodičů. V Evropě byla situace odlišná jenom u Židů, kde čtení tóry bylo po-

vinným základem výchovy všech, bez ohledu na sociální postavení, a také děvčat.

Občas si kladu otázku, jak je možné, že naši mladí tuto rozkoš obětují koukáním do počítače a mobilu na seriály a sociální sítě. Seriály nahrazují beletrii. Ale možná čtení není jedinou cestou rozkoše ze čtení. Ve 13. století byl hrabě Baudouin de Guimes považován za jednoho z nejvzdělanějších mužů své doby. Četl nasloucháním předčítačům, psal pery písařů, sám neuměl ani jedno, ani druhé. Asi máte pravdu, když mi řeknete, že vše se vyvíjí, že nemáme být dogmatictí, v novém světě displejů, monitorů a audioknih není potřeba se hrabat v hromádce svázaného papíru. Nepolemizuji, sám to všechno používám, ale když si chci opravdu odpočinout, otevřu knížku. Znáám málo rozkoší, které předčí dobrou knihu. Nejsem sám, Česko je v počtu vydaných knih na obyvatele, ať už papírových nebo elektronických, v první desítce zemí světa.

Na vaše příspěvky se i s redakční radou těší a čtenářské zážitky přeje

prof. MUDr. Ivan Rektor, CSc.,
FCMA, FANA, FEAN
předseda redakční rady

*Ce que savoir lire (et écrire) veut dire. Entretien avec Isabelle Heullant-Donat. L'Histoire, Septembre 2019: 50–56.

Dlouhodobě usilujeme o společensky odpovědný přístup k našemu podnikání. Důkazem je titul:

Odpovědná firma roku 2019 Olomouckého kraje

SOLEN MEDICAL EDUCATION